

Anmeldelse af Mustafa K. Topal

Æreskultur der kun gælder for indvandrere

Bogen *Æresrelateret social kontrol – Teori og praksis i socialt arbejde* er skrevet af tre antropologer. Det er en bemærkelsesværdig bog, ikke alene fordi den er baseret på antropologernes mangeårige forskning i minoritetsstudier, men også fordi forfatterne behandler æresrelateret social kontrol som et reelt eksisterende fænomen. Med brugen af begrebet *reelt fænomen* tager forfatterne afsæt i den poststrukturalistiske og postkoloniale tilgang, som på det seneste har været dominerende indenfor minoritetsstudier, hvor man ikke længere opererer med begreber som fx *reelt* og *sandhed* ud fra en kulturel relativisme, der tager højde for kulturelle forskelle og går ud på, at alle kulturer har deres egen logik.

Bogens empiriske materiale er stort set baseret på 19 kvalitative interviews med 44 fagpersoner, som har forskellige etniske baggrunde og repræsenterer flere forskellige faggrupper. Forfatterne har valgt at sløre, hvem der siger hvad i bogen. Argumentationen for dette valg bliver ikke forklaret, men som læser sidder jeg med den oplevelse, at det havde gjort læsningen mere nærværende, hvis man kunne læse, hvem der siger hvad i bogen, idet fagpersoners intersektionale identifikationsfaktorer såsom etnicitet, religion, fagområde, arbejdsplads og køn også kan være betydningsfulde i forhold til, hvordan fagpersoner skaber mening ud fra deres erfaringer med æresrelateret social kontrol.

Jeg fandt i øvrigt, at det gjorde læsningen kedelig, når der gentagende stod: ”en fagperson siger”, ”en anden siger”, eller ”en tredje siger”. Hvis forfatterne har valgt at gøre det for at beskytte de fagfolk eller personer, som er i kontakt med de mennesker, som har været udsat for æresrelateret social kontrol, så er forfatterne selv med til at mystificere emnet, fordi de dermed skaber en form for unødvendig anonymisering af *reelle*-aktører. Dette er især et interessant valg, når forfatterne selv er kritiske over for de forskere herhjemme, som ikke beskæftiger sig med etniske minoriteter som forskningsområde, fordi de angiveligt har en form for berøringsangst over for emnet eller, fordi de er bange for, at deres forskning kan misbruges af majoritetssamfundet, som udøver en form for strukturel racisme mod minoriteter¹). I stedet for at anonymisere de forskellige fagligheder som deltagerne repræsenterer, kunne forfatterne have tydeliggjort fagpersonernes identitet og fagområder, og lænet sig op ad deres viden omkring omfanget af borgere, der er underlagt social kontrol samt viden om hvor og hvordan æresrelateret social kontrol kommer til udtryk i praksis. Derved kunne de være med til at skabe en mere åben dialog om emnet i offentligheden, hvilket forfatterne giver udtryk for at de savner.

Et nærliggende spørgsmål at stille sig er, hvorfor forfatterne har undladt at tale med nogle af de mennesker, som reelt har været udsat for social kontrol. Med andre ord: hvorfor skal vi høre om disse mennesker og deres problemer via fagpersoners erfaringer og oplevelser frem for fra dem selv? Ligeledes undrer jeg mig over, at de ikke har inddraget nogle af de mennesker, som menes at have udøvet social kontrol over andre, når forfatterne netop skriver, at de er drevet af ønsket om at forstå, ”hvad der motiverer æresrelate-

ret social kontrol”, idet denne undring bedst kunne forklares af personer, der selv har været udsat for social kontrol eller udøver social kontrol. Derved kunne man tegne et mere klart billede af, hvordan og hvorledes *reel* social kontrol af unge med etniske minoritetsbaggrunde opstår. Forfatterne er heller ikke kritiske over for debattører eller politikere med indvandrerbaggrund, hvis udtalelser tit bliver brugt som kilde i bogen. Efter min mening bliver det her overset, at disse personer også er drevet af en personlig politisk dagsorden.

Forfatterne overser også, at når unge med ikke-vestlig baggrund fravælger at danne par med danskere, så er årsagen ikke kun, at det er fordi deres forældre er imod det, men ofte også, at den unge person ikke selv ønsker det. Social kontrol opstår med andre ord også i form af selvkontrol hos unge og den opleves individualistisk fra person til person. Det er således i ligeså høj grad unge, der kontrollerer dem selv og hinanden fremfor, at det alene er forældrene, der udøver social kontrol med det formål at opretholde en social orden i familien. Den selvpåførte sociale kontrol som unge selv udfører, opstår delvist ud fra familiens værdier, som unge internaliserer, men det centrale her er, at unge tit ikke oplever social kontrol som social kontrol. Når jeg siger delvis skyldes det, at unge med ikke-vestlig baggrund i mange tilfælde er mere praktiserende muslimer end deres familie, eller at de er børn af sekulariserede forældre²⁾. Derved giver det ikke mening at forbinde social kontrol alene med det forfatterne kalder for familiens *bagland*. Fokus på selvkontrol som en form for disciplinering savnes også i forfatternes definition af æresrelateret social kontrol som begreb, som de definerer på følgende måde: ”familiens, slægtens og det etniske baglands forebyggende adfærdsregulering og sanktioner i form af tvangsbasert kontrol over gruppe-medlemmer, der reelt eller potentielt afviger fra gældende normer for kønnet og seksuel adfærd og identitet, med det formål at opretholde eller genoprette familiens ære inden for en patriarkalsk kønsorden”.

For at kunne bevise social kontrol som et reelt fænomen og kulturen som forskelsmarkør trækker forfatterne på en massiv litteraturliste og en stor mængde publikationer. Resultatet bliver, at minoritetssamfund bliver beskrevet som et kollektivt patriarkalsk samfund med bestemte ikke-dynamiske og uforanderlige hierarkier, uden differentieringer. Samtidigt bliver Danmark skrevet frem som en universal velfærdsstat, der giver mulighed for at blive individualiseret og som et land der sikrer, at individer får vide muligheder for et liv med selvbestemmelsesdynamikker, hvor man er økonomisk

Sofie Danneskiold-Samsøe, Yvonne Mørck og Bo Wagner Sørensen:
Æresrelateret social kontrol
– *Teori og praksis i socialt arbejde*.
Akademisk Forlag.
320 s., kr. 299,95.

uafhængig af familien. Det lader til at forfatterne ikke tror på, at der eksisterer et dansk patriarkalsk samfund og en patriarkalsk kønsorden.

Bogen er trods kritik værd at læse, da den kommer omkring mange relevante og interessante problemstillinger, som forbindes til indvandring og flygtninge i de sidste 50 år i Danmark. Derved er den ikke alene nyttig for fagpersoner, som arbejder med æresrelateret social kontrol, men enhver som ønsker at blive klogere på udfordringer, der berører minoritetsgrupper og deres møde med det danske samfund. Forfatternes overblik og gennemgang af publikationer, der er blevet skrevet om feltet og deres præsentation af hidtidige undersøgelser og forskning, gennemgang af politiske tiltag på området og grundige begrebsudredninger er også bemærkelsesværdige og gør bogen læseværdig.

NOTE:

1. Læs interview af Søren K. Villemoes med bogens tre forfattere, "Forskernes sociale kontrol" bragt i Weekendavisen d.23.2.2019.
2. Se evt. min egen artikel bragt i Social Kritik 111/2007 med titlen "Når børn påvirker deres familie religiøst og oprindelseslandets kulturelle tradition bliver religion i Danmark".

Mustafa K. Topal er ph.d.-studerende, Institut for Mennesker og Teknologi, Roskilde Universitet. Han skriver pt. om "Kurdiske kvindekrigere".